

Prva službena svjedočanstva o tome što se točno dogodilo na Širokom Brijegu

IZJAVA*

► Piše: **dr. fra Bonicije Rupčić**

Ja potpisani bio sam tajnik Hercegovačke franjevačke Provincije od godine 1943. – 1949. Doživio sam svršetak rata u Mostaru i bio svjedok svega što je konac rata donio u Hercegovini sa sobom. Po svojoj službenoj dužnosti kao tajnik Provincije morao sam voditi računa o sudbini franjevaca u Hercegovini.

Pri koncu rata stradali su mnogi franjevci u Hercegovini.

Bio sam očevidac kad je 14. veljače 1945. iz samostana u Mostaru bio odveden provincijal dr Leo Petrović, gvardijan o. fra Grgo Vasilj i 5 drugih svećenika. Bili su ubijeni iste večeri, kad su odvedeni, bez ikakva suđenja. O njima nismo primili nikad nikakve službene obavijesti od nadležnih organa, iako smo se više puta za to interesirali.

Točno sedmicu dana prije stradanja mostarskih fratara stradali su fratri na Širokom Brijegu. To je bilo onog dana kad je narodnooslobodilačka vojska zauzela Široki Brijeg. Svi fratri koji su tada zatečeni u samostanu bili su pogubljeni.

Pogibija širokobrijeških fratara brzo se pročula nadaleko. Tomu su mnogo pridonijeli radio i dnevna štampa. Narodne vlasti upotrijebile su sva pomoćna sredstva da dokažu kako su fratri na Širokom Brijegu stradali što su se borili s puškom u ruci protiv narodnooslobodilačke vojske prigodom zauzimanja Širokoga Brijega i borili se na strani okupatora.

Kada je osvojen Široki Brijeg, u samostanu na Širokom Brijegu na-

lazilo se preko 100 civilnih osoba, što naših đaka što seljaka i njihovih susjeda, koji su se bili sklonuli u samostan za vrijeme posljednjih borbi za Široki Brijeg. Od njih nitko nije stradao. Stradali su samo fratri.

Potpisani je ispitao mnoge od tih osoba, prvo usmeno, a kasnije neke i pismeno, da sazna istinu i da li su fratri uistinu pucali, borili se protiv narodnooslobodilačke vojske. Pismeno je saslušao 12 ili 13 osoba koje su rečenoga dana bile na Širokom Brijegu. Taj posao sam obavio u drugoj polovici godine 1945. Pojedine osobe sam saslušavao kad sam koju mogao dobiti za razgovor. Svi su ti svjedoci, bez ijedne iznimke, pod zakletvom izjavili, da nijedan fratar na Širokom Brijegu nije pucao na narodnooslobodilačku vojsku niti se borio protiv nje. Svi se slažu da su fratri u samostanu mirno čekali partizane i konac rata. Da se netko od njih osjećao krivim za nešto, sigurno ne bi tu ostao. Na vrijeme bi se sklonio na sigurnije mjesto.

Prigodom premetačine u tajništvu i u arhivu Provincije od strane organa OZNE odneseni su ti zapisi. Neke od ispitanih svjedoka kao Božidara Martinca i Antu Brkića pritvorila je OZNA u Mostaru i nastojala ih je privoljeti da opozovu što su pismeno izjavili. Htjela je i to

postići od njih da izjave da sam ih ja moralno prisilio da izjave ono što su izjavili. Kad nije mogla postići što je željela, OZNA im je zaprijetila da ne smiju nikomu kazati da ih je ona ispitivala i o čemu je bio govor. Ipak su mi oba sve rekli. Nakon toga bio sam oprezniji u tom da svjedoke ne

bih dovodio u opasnost da stradaju zbog svojih izjava. Negdje u 11. mjesecu, ako se dobro sjećam, došli su u samostan tri organa OZNE i tražila razjašnjenje od mene zašto sam provodio i zašto

provodim istragu o držanju i stradanju fratara na Širokom Brijegu prigodom zauzimanja mjesta od strane partizana. Ja sam naime uz neke druge svećenike navedene osobe ispitivao, zapisnik vodio i potpisivao. Na njihov upit dao sam im slijedeći odgovor: »Ubijeni fratri na Širokom Brijegu su naša braća. Oni su mrtvi. Kako sami ne mogu govoriti, mi smo kao njihova braća dužni da ih branimo, ako se ustanovi da su nevini stradali. To pravda i ljubav traži od nas. A i povijest će tražiti. Ako se pak ustanovi da su se borili s puškom u ruci i da su pucali, mi ćemo biti prvi koji ćemo ih osuditi.« Na koncu sam im rekao, da je to bio jedini razlog zašto sam provodio istragu. A kad su me oni na to upitali, zar ja ne vjerujem pojedinim našim rukovodiocima, što oni o tome vele, i dnevnoj

OZNA odnosi prikupljena svjedočanstva. Svjedoke utamničuje i straši. Fra Bonicije o svemu hrabro svjedoči.

* Tekst je prijepis izvornog dokumenta.

ih je privoljeti da opozovu što su pismeno izjavili. Htjela je i to postići od njih da izjave da sam ih ja moralno prisilio da izjave ono što su izjavili. Kad nije mogla postići što je željela, OZNA im je zaprijetila da ne smiju nikomu kazati da ih je ona ispitivala i o čemu je bio govor. Ipak su mi oba sve rekli. Nakon toga bio sam oprezniji u tom da svjedoke ne bih dovodio u opasnost da stradaju zbog svojih izjava. Negdje u 11. mjesecu, ako se dobro sjećam, došli su u samostan tri organa OZNE i tražila razjašnjenje od mene zašto sam provodio i zašto provodim istragu o držanju i stradanju fratara na Širokom Brijegu prigodom zauzimanja mjesta od strane partizana. Ja sam naime uz neke druge svećenike navedene osobe ispitivao, zapisnik vodio i potpisivao. Na njihov upit dao sam im slijedeći odgovor: "Ubijeni fratri na Širokom Brijegu su naša braća. Oni su mrtvi. Kako sami ne mogu govoriti, mi smo kao njihova braća dužni da ih branimo, ako se ustanovi da su nevini stradali. To pravda i ljubav traži od nas. A i povijest će tražiti. Ako se pak ustanovi da su se borili s puškom u ruci i da su pucali, mi ćemo biti prvi koji ćemo ih osuditi." Na koncu sam im rekao, da je to bio jedini razlog zašto sam provodio istragu. A kad su me oni na to upitali, zar ja ne vjerujem pojedinim našim rukovodiocima, što oni o tome vele, i dnevnoj štampi, ja sam odgovorio: "Ja vjerujem samo istini".

Svi fratri na Širokom Brijegu bili su ubijeni. Među njima bilo je nekoliko staraca. Fra Marko Barbarić, starac od 80 godina, bio je odavno teški bolesnik i stalno je ležao u postelji. Bio je tako slab, da mu je bila potrebna stalna pomoć drugih. Ni kašike nije mogao držati u ruci od slabosti.

Spomenuta tri organa OZNE odnijeli su zapisnike ispitanih i obećali da će ih vratiti kad ih pregledaju. Obećanje nisu izvršili i zapisnike nisu vratili.

Za gornje potpisani snosi svu moralnu odgovornost.

Mostar, 13. kolovoza 1971.

Dr fra B. Rupčić

ARCHIVUM HERCEGOVINENSIS PROVINCIAE FRANCISCANAE

CONCORDAT CUM ORIGINALI

štampi, ja sam odgovorio: »Ja vjerujem samo istini«.

Svi fratri na Širokom Brijegu bili su ubijeni. Među njima bilo je nekoliko staraca. Fra Marko Barbarić, starac od 80 godina, bio je odavno

teški bolesnik i stalno je ležao u postelji. Bio je tako slab, da mu je bila potrebna stalna pomoć drugih. Ni kašike nije mogao držati u ruci od slabosti.

Spomenuta tri organa OZNE od-

nijeli su zapisnike ispitanih i obećali da će ih vratiti kad ih pregledaju. Obećanje nisu izvršili i zapisnike nisu vratili. Za gornje potpisani snosi svu moralnu odgovornost.

Mostar, 13. kolovoza 1971.